

**UZLUKSIZ TA' LIM TIZIMIDAGI TURLI XIL TA'LIM
MUASSASALARIDA CHET TILI O'RGATISH JARAYONIDA INDIVIDUAL
ISHLARNI TASHKIL ETISH HUSUSIYATLARI**

Qarshiyev Fayoz ¹

¹ Samarqand davlat chet tillar instituti talabasi
qarshiyevfayoz4@gmail.com

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 23.01.2025

Revised: 24.01.2025

Accepted: 25.01.2025

Zamonaviy ta'lim doimiy o'zgarishlar va muammolarga duch kelmoqda, jumladan, ta'lim jarayonini tashkil etish sohasida, ayniqsa, chet tilini o'qitish kontekstida.

KALIT SO'ZLAR:

Ushbu jarayonning xususiyatlarini tushunish chet tillarini o'qitishning yanada samarali usullarini ishlab chiqish va umuman ta'lim sifatini oshirish imkonini beradi.

KIRISH. Zamonaviy ta'lim doimiy o'zgarishlar va muammolarga duch kelmoqda, jumladan, ta'lim jarayonini tashkil etish sohasida, ayniqsa, chet tilini o'qitish kontekstida. Muvaffaqiyatli ta'limning asosiy elementlaridan biri bu uzluksiz ta'lim tizimidagi ta'lim muassasalarida tobora muhim ahamiyat kasb etayotgan individual ishdir. Mavzuning dolzarbligi xalqaro aloqa va hamkorlik muhim o'rin tutadigan zamonaviy dunyoda chet tilini samarali o'zlashtirish zarurati bilan bog'liq. Individual ish chet tillarini o'qitishning ajralmas qismidir, shuning uchun uning xususiyatlarini o'rganish o'qituvchi va talabalar uchun katta ahamiyatga ega. Mavzuning ahamiyati individual ishlarni samarali tashkil etish orqali chet tillarini o'qitish jarayonini optimallashtirish zaruratidadir. Ushbu jarayonning xususiyatlarini tushunish chet tillarini o'qitishning yanada samarali usullarini ishlab chiqish va umuman ta'lim sifatini oshirish imkonini beradi. Maqolaning maqsadi uzluksiz ta'lim tizimidagi turli ta'lim muassasalarida chet tilini o'qitish jarayonida individual ishlarni tashkil etish xususiyatlarini o'rganishdan iborat.

1. TA'LIM MUASSASALARIDA INDIVIDUAL ISHLARNI TASHKIL ETISH

1.1 Uzluksiz ta'lim tizimida individual ish usullarini ko'rib chiqish

Zamonaviy uzluksiz ta'lim tizimida chet tilini o'qitish jarayonida qo'llanilishi mumkin bo'lgan ko'plab individual ish usullari mavjud. Ular talabalar tomonidan mustaqil ishning turli shakllarini, shuningdek, turli ta'lim texnologiyalari va resurslaridan foydalanishni o'z ichiga oladi. Shaxsiy ishning asosiy usullaridan biri materialni mustaqil o'rganishdir. Bunga o'quv materiallarini o'qish, topshiriqlarni bajarish, bilim va ko'nikmalarni o'z-o'zini tekshirish, test va imtihonlarga tayyorgarlik ko'rish kiradi. Mustaqil ta'lim o'quvchilarga materialni chuqurroq o'zlashtirish va o'z-o'zini o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi.

Yana bir usul - darsliklar, internet resurslari, audio va video materiallar kabi turli ta'lim resurslari bilan ishlash. Bu talabalarga qo'shimcha ma'lumot olish, dunyoqarashini kengaytirish va o'quv jarayonini diversifikatsiya qilish imkonini beradi. Shaxsiy ishning yana bir muhim usuli - bu turli xil ta'lim texnologiyalaridan foydalanish, masalan, onlayn kurslar, til o'rganish uchun mobil ilovalar, o'quv o'yinlari va boshqalar. Ushbu texnologiyalar o'quv jarayonini yanada qiziqarli va qulay qiladi, shuningdek, o'quvchilarning o'ziga xos ehtiyojlariga mos ravishda o'quv jarayonini individuallashtirishga imkon beradi. Bundan tashqari, individual ishning muhim usuli - bu o'qituvchi bilan ishlash, jumladan maslahatlar, xatolarni tuzatish, bajarilgan topshiriqlar bo'yicha fikr-mulohazalar va boshqalar. Mutaxassis bilan o'zaro hamkorlik talabalarga materialni yaxshiroq tushunishga, qo'shimcha tushuntirishlar va o'quv jarayonida yordam olishga yordam beradi [2, 345].

Uzluksiz ta'lim tizimi - bu chet tilini o'rganish jarayonida individual ish muhim rol o'ynaydigan moslashuvchan va dinamik platformadir. Ushbu o'qitish usuli turli darajadagi ta'lim muassasalarida, shu jumladan maktablar, universitetlar va qo'shimcha kurslarda faol qo'llaniladi. Individual ishga differensial yondashuv har bir talabaning individual ehtiyojlari va qobiliyatini hisobga olishga qaratilgan [6, 310]. Bu ta'lim jarayonini individual bilim darajasiga, temperamentga va ma'lumotni o'zlashtirish tezligiga moslashtirishga imkon beradi. O'qituvchi har bir talabaning til ko'nikmalarini maksimal darajada oshirish uchun turli xil o'qitish va baholash usullarini o'z ichiga olgan shaxsiylashtirilgan o'quv dasturini yaratadi.

1.2 Turli ta'lim muassasalarida individual ish uchun qo'llaniladigan texnologiyalar va texnikalar.

Turli ta'lim muassasalari individual ishni engillashtirish va ta'lim sifatini oshirish uchun turli texnologiya va usullardan foydalanadilar. Bu vositalar va strategiyalar o'quvchilarda mustaqil ta'lim, tanqidiy fikrlash va muammoni mustaqil yechish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Ta'lim muassasalarida individual ishlash uchun qo'llaniladigan ba'zi umumiy texnologiyalar va texnikalar:

1. Ta'limni boshqarish tizimlari (LMS). Moodle, Canvas va Blackboard kabi LMS platformalari kurs materiallari, topshiriqlar, muhokama forumlari va baholashlar uchun

markazlashtirilgan markazni taqdim etadi. Talabalar resurslarga kirishlari, topshiriqlarni topshirishlari va mustaqil ravishda o'rganishlari mumkin. LMS, shuningdek, shaxsiylashtirilgan o'rganish va taraqqiyotni kuzatish uchun xususiyatlarni taklif etadi.

2. Onlayn tadqiqot ma'lumotlar bazalari. ta'lim muassasalari raqamli kutubxonalar, ilmiy jurnallar va tadqiqot ma'lumotlar bazalariga kirishni ta'minlaydi. Bu manbalar talabalarga mustaqil izlanishlar olib borish, akademik nashrlarga kirish va individual loyihalar va topshiriqlar uchun ma'lumot to'plash imkonini beradi.

3. Raqamli hamkorlik vositalari. google ish maydoni, microsoft jamoalari va slack kabi platformalar hujjat almashish, real vaqtda hamkorlik va aloqa orqali individual ishlarni qo'llab-quvvatlaydi. Talabalar zarur hollarda fikr-mulohaza va hamkorlik uchun ushbu vositalardan foydalanib, mustaqil ravishda topshiriqlar ustida ishlashlari mumkin.

4. Elektron kitoblar va raqamli matnlar. ta'lim muassasalari ko'pincha elektron darsliklar va raqamli o'qish materiallaridan foydalanishni taklif qiladi. Bu resurslar o'quvchilarga mustaqil o'qish, izohlash va interfaol ta'lim faoliyati bilan shug'ullanish imkonini beradi. Elektron kitoblar, shuningdek, shaxsiylashtirilgan o'rganishni yaxshilash uchun kalit so'zlarni qidirish va multimedia integratsiyasi kabi xususiyatlarni taklif etadi.

5. Moslashtirilgan o'quv ilovalari. Shaxsiy imtiyozlar va o'rganish maqsadlariga moslashtirilgan ta'lim ilovalari va platformalaridan tobora ko'proq foydalanilmoqda. Bu ilovalar mustaqil o'rganish va ko'nikmalarni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash uchun moslashtirilgan o'quv yo'llari, moslashtirilgan baholashlar va interfaol kontentni taqdim etadi.

6. "Aylantirilgan sinf" modeli. bu yondashuvda talabalar oldindan yozib olingan ma'ruzalar, o'qishlar va multimedia kontenti orqali sinfdan tashqari shaxsiylashtirilgan ta'lim bilan shug'ullanadilar. Keyin dars vaqti interfaol tadbirlarga, muhokamalarga va mustaqil ta'lim va tanqidiy fikrlashga yordam beruvchi bilimlarni qo'llashga ajratiladi.

7. O'z-o'zini baholash va mulohaza yuritish: Jurnal, o'z-o'zini baholash testlari va aks ettiruvchi yozish vazifalari kabi usullar o'quvchilarni o'zlarining ta'lim yutuqlarini, kuchli tomonlarini va yaxshilash sohalarini baholashga undaydi. Bu o'z-o'zini o'rganish va metabolish odatlarini rivojlantirishga yordam beradi [3, 320].

2. INDIVIDUAL ISHNI TASHKIL ETISH XUSUSIYATLARI

2.1 Ta'limni individuallashtirish: ta'limning turli darajalari uchun yondashuvlar va usullar

Ta'limni individuallashtirish - har bir o'quvchining bilim darajasi, qobiliyati, axborotni idrok etish tezligi va o'quv uslubini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini har bir talabaning ehtiyojlariga moslashtirishga qaratilgan strategiya. Ushbu strategiya ta'lim samaradorligi uchun juda muhimdir, chunki talabalar o'z ehtiyojlari, saqlash vaqtlari va o'rganish uslublarida keng farq qilishi mumkin. Ta'limni individuallashtirishga yondashuvlar ta'lim darajasiga qarab farqlanadi. Boshlang'ich sinflarda tabaqalashtirilgan o'qitish samarali usul

bo'lib, har bir o'quvchining individual qobiliyatiga mos darajada ishlash imkonini beradi. Bu guruh loyihalari, individual topshiriqlar va moslashtirilgan materiallarni o'z ichiga olishi mumkin [7, 240].

O'rta va o'rta maktabda qo'llanilishi mumkin bo'lgan individuallashtirishning ko'plab yondashuvlari mavjud. Masalan, bu o'quv shartnomasi bo'lishi mumkin, unda talaba o'z ta'lim maqsadlarini belgilashda ishtirok etadi va uning muvaffaqiyati qanday baholanadi. Bundan tashqari, texnologiya onlayn kurslar, interaktiv o'quv dasturlari va shaxsiylashtirilgan o'quv platformalari orqali o'rganishni shaxsiylashtirishda muhim rol o'ynashi mumkin [4, 400].

Oliy ta'limda ta'limni individuallashtirish yanada muhim ahamiyat kasb etadi. talabalar allaqachon aniqroq belgilangan ta'lim qiziqishlariga ega va ular uchun o'qitish ularning fan ehtiyojlarini aks ettirishi muhimdir. Loyihaga asoslangan faoliyat, tadqiqot, murabbiylik va mavzu tanlash kabi yondashuvlar talabalarning individual ehtiyojlarini hisobga oladigan o'quv muhitini yaratishga yordam beradi. Shuni ta'kidlash kerakki, muvaffaqiyatli shaxsiylashtirilgan ta'lim o'qituvchilar, ma'murlar, ota-onalar va talabalar o'rtasida yaqin hamkorlikni talab qiladi. O'qituvchilar har bir talabaning ehtiyojlarini baholash va individual o'quv rejalarini yaratishda muhim rol o'ynasa-da, ma'murlar zarur resurslar va infratuzilmani ta'minlashi kerak. Ota-onalar ham o'z farzandlarining individual xususiyatlari haqida ma'lumot almashish va ularning maktabdan tashqari o'qishini qo'llab-quvvatlash orqali jarayonda faol ishtirok etishlari mumkin.

Bularning barchasi o'quvchilarning kuchli tomonlarini rivojlantirishga, zaif tomonlarini bartaraf etishga imkon beradi va ularning ta'lim taraqqiyoti uchun maqbul sharoitlarni ta'minlaydi. Yakuniy maqsad - har bir talaba o'z ko'nikmalari, qiziqishlari va ehtiyojlariga mos keladigan kontekstda o'z tezligida o'rganishi, natijada yaxshi o'rganish va muvaffaqiyatga olib keladi [1, 521].

Har bir talabaning o'ziga xos ehtiyojlarini qondiradigan yondashuv va usullardan foydalangan holda, o'qituvchilar ishtirok etish, motivatsiya va akademik muvaffaqiyatga yordam beradigan o'quv tajribalarini yaratishi mumkin. Differentsiallashtirilgan ta'lim, shaxsiylashtirilgan o'quv rejalar, moslashtirilgan texnologiya va o'quvchilarga yo'naltirilgan yondashuvlardan foydalanish orqali shaxsiylashtirilgan ta'lim boshlang'ich, o'rta va oliy ta'lim muassasalarida amalga oshirilishi mumkin, natijada o'quvchilarga o'zlarining to'liq potentsiallarini ro'yobga chiqarishga imkon beradi.

2.2 Chet tili bilan individual ishlashda zamonaviy ta'lim texnologiyalari

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari chet tili bilan individual ishlashda asosiy o'rin tutadi, o'quvchilarga keng manbalar, interfaol usullar va ta'limning shaxsiy yondashuvlaridan foydalanish imkoniyatini beradi. Keling, chet tili bilan individual ishlashda faol qo'llaniladigan bir nechta zamonaviy ta'lim texnologiyalarini ko'rib chiqaylik.

1. Til o'rganish uchun mobil ilovalar: Hozirgi kunda interaktiv mashqlar, o'yinlar, testlar va ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqotni taklif qiluvchi Duolingo, Babbel, Rosetta Stone va boshqalar kabi ko'plab mobil ilovalar mavjud. Bu ilovalar odatda har bir talabanning til darajasi va til maqsadlariga asoslangan shaxsiylashtirilgan darslar va o'rganish rejalarini taklif qiladi.

2. Onlayn kurslar va elektron o'quv platformalari: Coursera, Edx, Udey va Linkedin learning kabi ko'plab platformalar xorijiy tillarni o'rganish uchun onlayn kurslarni taklif qiladi. Bu kurslar shunday tuzilgan bo'lishi mumkinki, talabalar o'z tezligida ishlay oladilar, o'zlarini qiziqtirgan mavzularni tanlaydilar va o'z ehtiyojlariga qarab rivojlana oladilar.

3. Virtual haqiqat (VR) va kengaytirilgan haqiqat (AR): VR va AR texnologiyalaridan foydalangan holda siz chet tillarini o'rgatish uchun immersiv muhit yaratishingiz mumkin. Bu o'quvchilarga virtual belgilar va ob'ektlar bilan butunlay yangi darajada o'zaro aloqada bo'lib, haqiqiy til vaziyatlariga kirishga imkon beradi.

4. Muloqot va almashish uchun interaktiv onlayn platformalar: Tandem, hellotalk va boshqalar kabi ko'plab interaktiv platformalar mavjud bo'lib, ular nutq mahoratini mashq qilish uchun ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilish imkoniyatini beradi. Ushbu platformalar til almashinuvi va onlayn muloqot uchun hamkorlar topish imkonini beradi, bu esa talabalarning til tajribasini boyitadi.

5. Moslashuvchan ta'lim tizimlari: Mashinani o'rganish va moslashuvchan algoritmlardan foydalangan holda, har bir talabanning o'rganish uslubi va taraqqiyotini tahlil qila oladigan, so'ngra ularning ehtiyojlariga qarab shaxsiylashtirilgan darslar va mashqlarni taklif qiladigan ta'lim platformalarini yaratish mumkin [5, 276].

Chet tili bilan individual ishlash uchun zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan keng foydalaniladi. Ular talabalarning til ko'nikmalarini rivojlantirishga va uni o'rganishda muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi. Mana shu texnologiyalardan ba'zilari.

Onlayn platformalar: Chet tili kurslarini taklif qiluvchi ko'plab onlayn platformalar mavjud bo'lib, ular talabaga tilning grammatika, lug'at, o'qish, yozish va nutq amaliyoti kabi tilning turli jihatlari bo'yicha individual ishlash imkonini beradi. Ushbu platformalar, shuningdek, testlar va taraqqiyotni baholashni taklif qiladi.

Mobil ilovalar: Chet tillarini o'rganish uchun mobil ilovalar juda mashhur bo'ldi. Ular talabalarga istalgan vaqtda, istalgan joyda o'rganish imkonini beradi. Ushbu ilovalarning aksariyati interaktiv harakatlar, audio va ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilish qobiliyatini taklif qiladi.

Video darslar: Video darslar talabalarga chet el nutqini tinglash va tushunishni mashq qilish imkoniyatini beradi. Ular o'quv materialiga qo'shimcha sifatida yoki suhbat amaliyoti va talaffuz ustida ishlash uchun mustaqil vosita sifatida ishlatilishi mumkin.

Onlayn test: Onlayn test talabalarga chet tilini bilish darajasini baholashga yordam beradi, shuningdek, takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlaydi. Ko'pgina platformalar

o'quvchilar mos topshiriqlarni tanlashlari uchun cebr asosida turli qiyinchilik darajalarida testlarni taklif qiladi [8, 330].

XULOSA

Uzluksiz ta'lim tizimidagi turli ta'lim muassasalarida chet tilini o'qitish jarayonida individual ishlarni tashkil etish xususiyatlarini o'rganish jarayonida ma'lum bo'ladiki, o'rganishga bunday yondashuv turli bosqichlarda talabalarning ehtiyojlarini qondirishda muhim vosita hisoblanadi. Ularning ta'lim sayohati. uzluksiz ta'lim tizimining turli ta'lim muassasalarida chet tilini o'qitish bo'yicha individual ish o'quv jarayoniga ta'sir etuvchi o'ziga xos xususiyat va tamoyillarga ega. Shuni ta'kidlash kerakki, chet tilini o'qitish jarayonida individual ishlarni muvaffaqiyatli tashkil etish ta'lim muhitining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga oladigan muvozanatli yondashuvni talab qiladi. Boshlang'ich va o'rta maktablar, universitetlar, til markazlari va korporativ ta'lim dasturlari kabi turli ta'lim muassasalarida individual ishlarni tashkil etishda hisobga olinishi kerak bo'lgan turli xil ehtiyojlar va resurslar mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Otaqulova X. Chet tilini o'qitish metodikasi. Xalq so'zi jurnali. Toshkent. 2001. – 521 b.
2. Ismoilov D. Uzluksiz ta'lim tizimida chet tillarni o'qitishning innovatsion usullari. O'zbekiston Milliy Universiteti nashri. Toshkent. 2010. – 345 b.
3. Abdullayeva N. Individual o'qitish metodlari va ularni tatbiq etish. Ta'lim va rivojlanish jurnali. Toshkent. 2015. – 220 b.
4. Baxtiyorov M. Chet tillarini o'qitish jarayonida individual yondashuvlar. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi nashri. Toshkent. 2018. – 400 b.
5. Karimova G. Ta'lim muassasalarida chet tilini o'rgatish jarayonining maxsus xususiyatlari. Ta'lim tizimida yangiliklar. Toshkent. 2016. – 276 b.
6. Murodov A. O'quvchilarning individual ishlarini tashkil etish asoslari. Pedagogika va psixologiya. Toshkent. 2019. – 310 b.
7. Nurmatova A. O'qitishda individual faoliyatni oshirish yo'llari. O'zbekiston ta'limi va ilm-fan. Toshkent. 2017. – 240 b.
8. Sultonova F. Individual ta'lim strategiyalari: nazariy va amaliy yondashuvlar. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi nashri. Toshkent. 2020. – 330 b.